СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

ЧАСТЬ І. Established 1893. TWO SECTIONS — SECTION 1.

Рік LIII. Ч. 132. Ню Йорк і Джерзі Сіті, субота, 7. липня 1945. No. 132. New York and Jersey City, Saturday, July 7, 1945. Vol. LIII.

ТРИ ЦЕНТИ в Злучених Державах Америки. П'ЯТЬ ЦЕНТІВ за границею Злучених Держав Америки.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237—4-0807 Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016

THREE CENTS in the United States of America. FIVE CENTS elsewhere.

АМЕРИКА І АНҐЛІЯ ВИЗНАЛИ ВАРШАВСЬКИЙ УРЯД

Президент Труман оголосив спеціяльну заяву, якою ствердив, що Злучені Держави визнали формально провізоричний, польський уряд в Варшаві, принявши до відома його заяву, що Польща визнає рішення Кримської конференції та зобовязується теж перевести вільні й нічим не скрепмовані вибори. Артур Блис Лейн зістав назначений американським амбасадором до Варшави. В такий самий спосіб поступив британський премієр Чорчил. Британським дипльоматичним представником назначено Роберта А. Ганкі, що був першим секретарем британської амбасади в Варшаві перед самим вибухом війни.

МОРҐЕНТАВ УСТУПИВ.

Генрі Морґентав мол., що був понад 11 років успішним секретарем скарбу, уступив з свого становища, а відійде, аж през. Труман верне з конференції в Европі.

ДО АМЕРИКИ — ЯК ВІДЗНАЧЕННЯ.

Д-р Евгенія Головач, канадійка українського роду, що за три останні роки виконувала лікарські праці в клініці „Килгарського Стоваришення Лікарів" в Келгарах, одержала за свої заслуги працю в Злучених Державах, в Вашингтонськім Університеті в Сейнт Луїс, Мізурі.

ЯК ГОВОРИВ ДЕПУТАТ ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ?

У. Щ. Вісті передали промову І. С. Грушецького, депутата Львівської області Української Р. С. Р., яку виголосив на 11. сесії Верховного Совета Советського Союзу, себто в Москві. В ній він сказав на вступі, що український народ „довгі роки мріяв про возєднання в єдиній незалежній українській державі", та в тому многі перешкаджали, а між іншим перешкаджала „підривна провокаторська робота ворогів українського народу — українсько - німецьких націоналістів", що то як агенти „габсбурґів і пруського рейхсверу" намагались „посварити західно-українського селянина й робітника з його кровними українськими братами, що живуть над Дніпром, і великим російським народом", а теж „вбивали в свідомість галицьким українцям, що, нібито, головним їх ворогом є росіяни". Такого балакання є там більше, а закінчено його, як легко догадатись, „палким бажанням" працювати „під проводом великого Сталіна". Словом „Сталін" так і закінчив свою промову отсей представник Львівської області.

ПОЛЯКИ ДО ТРУМАНА.

К. Розмарек, президент Конгресу Американських Поляків, вислав до президента Трумана летеграму, в якій просить його „від імені 6 міліонів американців польського походження", щоб відложив рішення про визнання польського уряду в Варшаві, бо то булоб страшним ударом для справи незалежности Польщі, для її „Форт оф Джулай". Окрему відозву вистосував Конгрес Американської Полонії до американців польського походження, в якій каже, що попередні розбори Польщі називали американські президенти „найбільшим злочином у людській історії", а тепер Америка дає згоду на „пятий розбір Польщі". Тому, кажеться у відозві, американські поляки повинні тому спротивитись і визнавати як законний тільки польський уряд у Лондоні.

ПРОЦЕС „СОБИРАННЯ РУСИ" ЗАКІНЧИВСЯ.

Так пише нюйорське Новое Русское Слово про прилучення „Підкарпатської Руси" до „Росії", чи, як, газета додає,. Карпатської України до України. Зазначує, що хоч Україна зазначена в міжнародній організації Обєднаних Держав, але тут мав до говорення „не київський уряд, али московський". Ще з іронією пригадує, що тепер випадалоб змінити те місце в советській енциклопедії, де ще досі стоїть написане таке: „Підкарпатська Україна була довгий час предметом сильного зацікавлення збоку царської Росії для замаскування грабіжних плянів, які прикривались тим, що це пляни „визвольника малих словянських народів"...

ПРО ЩО МРІЄ Л. ПАВЛИЧЕНКО?

У. Щ. Вісті подали, що сказала на передодні 1945 р. Людмила Павличенко — „герой Радянського Союзу" — про свої цілі в наступному році. Отже сказала так: „Тепер можна помріяти собі про повоєнні дні. В такі хвилини я думаю про прогулку з усією родиною, з матірю, сином і чоловіком, по — Волзі, яку я побачила і особливше полюбила в днях війни..."

КОНФІСКАТА 24 НІМЕЦЬКИХ ХЕМІЧНИХ ФАБРИК

Военне Управління Злучених Держав в Німеччині завдало в американській зоні дошкульний удар німецькій хемічній промисловости, що була головною підставою у кожночасному німецькому, военному поготівлю. Забрано американцям 24 фабрики, що належали до славної в цілому світі „Фарбеніндустрі", себто того хемічного тресту, що виробляв вибухові матеріяли, трійливі гази, тощо. Остаточна судьба тої індустрії буде вирішена управою „чотирох потуг", що тепер править Німеччиною.

ДІЯЛЬНІСТЬ ЛЬВІВСЬКИХ ХУДОЖНИКІВ

Советські джерела подають, що минулого січня відбулась у Львові виставка праць львівських художників. Особливу увагу звернули на себе картини І. Куриласа, О. Кульчицької, Р. Турина, Н. Монастирського, Е. Дзиндра, Е. Розвадовського й Т. Садовського. Відзначувались такі картини як Куриласа „Втеча німців з Щирця", чи Монастирського „Вчора й сьогодні", які відзеркалюють сучасні та історичні теми. Інші виставки були зприводу Шевченківської річниці, Дня Червоної Армії, та така, що представляла життя і працю маршала Сталіна. Були ще виставки харківських художників, московських і ленінградських. Тепер художники приготовляються до союзної виставки в Москві. Далі згадується, що багато західно-українських мистців — як Труш, Новаківський, Кульчицька, Курилас, Ліщинська — використали техніку, здобуту від західно-европейських художників щоб відтворити душу й творчий геній українського народу. Та тепер вони користають з допомоги російських художників як колись користали з французьких чи польських.

„КУРОРТИ УКРАЇНИ"

Про такі звідомляють советські джерела, згадуючи головно за купелеві місця в Одесі та околиці, а далі над Дніпром. Зокрема згадується за „Трускавець", себто за відому купелеву місцевість в Галичині.

РИЛЬСЬКИЙ ЗНОВ ВІДЗНАЧЕНИЙ

Президія Верховного Совету Советського Союзу нагородила поета Максима Рильського в 50-ту річницю його народження орденом Леніна за „великі заслуги на полі літератури".

НЕ БУВ СПОНСОРОМ!

Проф. Володимир Тимошенко з Пало Алта, Каліфорнія, заявляє, що він телеграфічно не дав згоди на те, щоб Національна Дивізія „Рошен Вор Реліф", що мала свої збори в Волдорф Асторії, вживала його імені як „спонсора" цього підприємства. Нюйорський „Громадський Голос", пише проф. Тимошенко, поширив відомість, що „нібі я був спонсором співпраці українців з Рошен Вор Реліф".

НЕ ХОЧЕ БУТИ ПІД СОВЕТАМИ

Матвій Стахів, бувший секретар Українсько Соціялістично-Радикальної Партії в Західній Україні й редактор „Громадського Голосу", що виходив у Львові, перебуває, як виходить з його листа до редакції У. Г. Пори, в Тиролі (в Австрії) і до „визволеної" Галичини не вертає.

УКРАЇНСЬКІ ТВОРИ В БОЛГАРІЇ

В березні цього року, як радив у Софії, столиці Болгарії, Словянський Конгрес, появилися в болгарських газетах переклади творів українських поетів: Тараса Шевченка, Івана Франка, Павла Тичини, Максима Рильського, Володимира Сосюри й інших. Також подають советські джерела, що в грудні 1944 року народний театр в Софії грав пєсу Корнійчука „Платон Кречет" в перекладі Ст. Гондела.

ВИТАТИМУТЬ „ГОСТЕЙ З УКРАЇНИ"

Большевицькі У. Щ. Вісті подають, що 11. липня буде влаштоване повитання членів делеґації Радянської України на конференцію в Сан Франсиско. Тими членам і „гістьми з України" будуть: д-р Володимир Бондарчук і проф. Петро Погребняк.

ГОДЯК „ЗНАМЕНИТИЙ".

Так називає фільмовий критик часопису Ню Йорк Таймс Івана Годяка з нагоди появи фільми „Ей Бел фор Адано", в якій він грає головну ролю. Годяк є з українського роду і походить з Гемтремк, Міш.

ПЄСА А. КОЗЛАНЮКА

Мала така появитись у Львові й змальовує боротьбу західної України з гітлерівськими окупантами.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays and holidays by the Ukrainian National Association, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 595 — 7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ВІД НАШИХ ВОЯКІВ ПРО УКРАЇНЦІВ

Нема сумніву, що це надзвичайно цікаве, яке враження віднесять американські вояки українського роду, що перебувають в Европі, з зустрічі з европейськими українцями, зокрема з тими, що були забрані націстівською окупаційною владою з українських земель до Німеччини на примусові роботи, чи були змушені покидати рідний край з боязні перед чекістами. Ось таких листів дістають наші люди щораз більше. Дістає їх „Юкрейнієн Віклі" і „Свобода", а дехто з молодих членів У. Н. Союзу пише таки просто до організації. Та найбільше дістають їх родичі наших вояків і ми їм вдячні, що надсилають нам оригінали листів до прочитання, а евентуально й до використання в газеті.

З того, що ми досі читали, приходимо до переконання, що наші, навіть дуже молоді хлопці, визнаються незле в складних українських проблемах і глибоко відчувають гірку долю тих нещасливців з України, що їх рахують на чужих землях на міліони.

Для прикладу, що пишуть наші вояки, наведемо дещо з листа, що нам надіслано з Дітройту. Лист писаний англійською мовою і походить з Чехословаччини, де саме наш вояк перебуває. В цім листі читаємо в дослівнім перекладі на українську мову, між іншим таке:

„Це було для мене великою несподіванкою дістати від Вас лист, повний одушевлення, тому не трачу часу і Вам відповідаю, бо знаю, що Ви дуже хочете почути від мене, що я можу сказати про українців, яких я тут стрінув...

„Оскільки іде про мене, то мені добре поводиться і я з всього користаю, подорожуючи по різних краях, та Чехословаччина зо всіх найбільше мені припала до вподоби. Нарід тут дуже ввічливий, та, як завважую, досить поступовий, а більшість їх домів та домових уряджень така, як і в нас дома. Я хотів дістатись до Праги, але вона є в російській окупації й нас туди з різних причин не пускають.

„Той..., що я його недавно стрінув, мав зо мною дуже цікаві розмови. Припадково так склалося, що я мав в тому часі українські часописи, що їх мені бабуня надіслала, і я дав їх йому прочитати. Він так дуже тим захопився і зрадів, що я бачив, як йому текли сльози з очей, як читав. Я не міг дістати його адреси, бо він не знае, як довго залишиться на тому місці, та я йому дав мою домашню адресу і зобовязав, щоб певно написав до мене, як тільки матиме змогу.

„Я теж зустрів многих українців в концентраційнім таборі в Бухенвальді й всі вони знаходились в стані, гідним пожалування. Деякі з них просто боялись признатись, що вони українці; з боязни, що росіяни і поляки будуть над ними збиткуватись. Хоч всі вони повинні би властиво співпрацювати, то так є, що українцям приходиться терпіти від надужить збоку росіян і поляків. Теж більшість українців була вписана в таборі як росіяни або поляки, так, що то мене стурбувало. Тому я підбадьорував українців і взивав їх піти до реєстру і зажадати, щоб їх зареєстровано українцями. Я сам рішив піти до влади і вияснити, але саме в тому часі було дуже багато хворих, що вимагали лікарського догляду, а не було досить персоналу для такого догляду, тому праця в шпиталі забирала мені весь час. А мусів я не тільки помагати в лікуванню, але ще й бути переводчиком. Я сказав українцям, що вони не мають чого боятись збоку поляків і росіян як довго тут є американці. Те додало духа українцям і заки я звідси відійшов, більшість з них пішла до реестраційного бюра і вписала себе українцями. Ще заки я відійшов, я вислав їм більшу скількість цигареток і багато інших річей конечної потреби.

„Заки я ще віділхав, то попросив декого з них, щоби подали мені на письмі те, що переживали в часі свого побуту в концентраційнім таборі Бухенвальд. Це вони зробили і це я вислав моїй рідні, щоб читали і другим показали.

„Між тими українцями є деякі високо вчені й я думаю, що згодом я довідаюсь від них дещо більше, бо я їм дав свою адресу і вони сказали, що вони зо мною скомнікуються, як тільки це буде їм можливе. Я хотів вдержати контакт з деякими з них, що порозкидані по цілій Німеччині, але нам не дозволено висилати тамтуди письма, бо наразі поштовий департамент там не функціонує і не знати, коли зачне...

А тепер кілька слів про росіян і їхню армію... Російська окупація Праги не дуже то піднесла на дусі нарід Чехословаччини і він дав би не знати що, щоби бути під правосуддям американців. Ми, хлопці, здобули собі тут надзвичайно добру репутацію і чехи дуже нас респектують. Мені видається, що росіянам бракує дисципліни та інтелекту... Є багато дечого дуже нерозумного, що тут росіяни зробили, і я рад би про це Вам написати, але думаю, що найкраще буде, коли це розповім аж тоді, як верну домів, бо тоді той матеріял буде більш переконливим. Та коли саме верну домів, годі сказати, але ми надіємося, що будемо за кілька місяців, а потім, по короткім відпочинку, думаємо, що підемо воювати Японію...".

НЕ БУДЕ ПРАВОСЛАВНОГО СОБОРУ.

„Русско-Американський Православний Вестнік" проголосив протокол Архієрейськгоо Собору, що радив в Шікаго від 22—25 травня над тим, яке заняти становище супроти указу московського патріярха. В соборі брали участь такі російські православні єпископи: Теофіль, Віталій, Иесаф, Венямин, Ієронім, Макарій та Леонтій. По вислуханню звітів з поїздки до Москви на вибір патріярха і одержанню там указу рішено, що надалі буде з православною церквою в Америці так, як було досі, а Всеамериканського Собору не буде, бо на таке відбуття не дозволяють подорожні ограничення влади. Про те повідомлення московського патріярха.

Часопис „Ню Йорк Ворлд Телеграм" подає в числі з 29. червня розмову з о. И. Дзвончиком, одним з делеґатів, що їздили до Москви. Часопис пише, що справа стоїть так, що російсько-православне духовенство в Америці ніколи не дасть згоди на вимогу московського патріярха, щоби бути льояльним супроти Совєтів, згл. супроти комуністичного режіму. О. Дзвончик заявив, що православна церква, як він її бачив в Совєтах, не є вільною, а є вцілости опанована совєтською владою, а самого патріярха „не можна відокремити від політичної ідеольогії Совєтів". Совєти, каже він далі, вимагають, щоби духовенство не брало ніякої участи в акціях, звернених проти СССР. „Хочемо мати в Америці американську церкву для американців, згідно з нашою конституцією", заявив православний митрополит Теофіль, а те, чого домагається московський патріярх, „є не для нас".

Знов з Москви звідомляють, що незабаром приїде до Америки сам патріярх Алексій, щоб примирити північно - американську православну людність „з матірю-церквою".

СОВЄТСЬКИЙ КОНЦЕРТ В БЕРЛІНІ

Московські „Ізвестія" подають звідомлення про концерт для совєтських військ у Берліні, зокрема про спів артистки Лідії Русланової і козачого ансамблю. Як відспівала Русланова „Степ да степ широкая", то стали домагатись, щоб ще співати: „сибірякигерої просили заспівати якусь сибірську, волжани „Ай да Волга-матушка река", саратовці веселі саратовські частушки, калужани — калуцькі приспіви"...

Мабуть не було там нікого з „Українських Армій", щоб хтось попросив заспівати якусь українську пісню. Чи як це розуміти? Співали-ж і козаки!